

שבת הראי"ה

ליקוטים מתורתו של הצדיק והחסיד, מרא דארעא דישראל, שר התורה ורועה ישראל
רבי אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל

אורות הפרשה

ויקם משה וישען וב, יז.

"משה יש לו שתי בחינות: מצד עצמו, ומצד טובת עין שלו. הצד המשיחי של משה זאת היא מידת טובת עין שלו, שבשבילה הכניס את הערב רב אל תוך האומה, ומצידה מסתעפות ממנו כל הנשמות כולן, גם של פחותי ערך, וכל הדורות כולם, עם כל ייודותיהם. מצד עצמו שורש הוא רק לתלמידי חכמים, וכל תלמיד חכם הוא ניצוץ ממהו. ישנם אמנם חכמים כאלה, שבהם ספוג הניצוץ הכפול, של העצמיות ושל טובת העין, והם קשורים הרבה אל תלמידי חכמים שבדור באהבה, וחפץ לב בטובתם וכבודם, ועם זה הם קשורים אל כלליות האומה, לכלל דרגותיה וכל פרטיה, ואינם זורקים מתוך דאגתם גם את הרשעים היותר קיצוניים, שהם מצפים לתיקונם. לפעמים שני הניצוצות הללו מאירים בבת אחת, ולפעמים אחד נעלם ואחד נגלה: כשהניצוץ העצמיותי נגלה,

אז מתגברת היא האהבה לתלמידי חכמים, וכשהניצוץ השני של טובת עין נגלה, מתגברת האהבה הכללית של עזוז החסדים, מקור תורת חיים ואהבת חסד" [מרוך הראי"ה, 'שמונה קבצים', קובץ ב פסקה קטן].

בהוציאך את העם ממצרים יג, יב.

"הבחירה במילואה לישראל היא נתונה. [...] עדיין אין חירות אמיתית בעולם, אין העולם גאול עדיין מכבלי העבודתיים, אבל מדרגות מדרגות יש, עד כמה כל אישיות קונה לה בטוב נטייתה, במעשיה ושאפותיה, את בחירתה וחופשה העליון. בעמים הדבר יותר אופי, העמים במושגם הכללי הנם יותר כבולים בכבלי ההכרח מאישים יחידים, והציורוף העבדותי של כל יחיד הולך ונעשה עול ברזל בקיבוצים. ישראל נתנשאו לחירות ביציאת מצרים. זאת היא חירות עליונה, שחרור הרצון, חופש האופי. [...] עד שבאה התכונה העליונה מכל שאיפה שבחירות, שהיא היא המבוטאה בהעבדות האלהית של ד' אלהי ישראל, "עבדי הם אשר הוצאתי אתם מארץ מצרים, לא ימכרו ממכרת עבד" [שם, קובץ ה' פסקה ק']."

אורות הראי"ה

מרוך הראי"ה

והגאון ר' מנחם נתן אויערבך זצ"ל (ח"א)

פרק א': תולדות חייו

הגאון ר' מנחם נתן אויערבך זצ"ל נולד בשנת תרי"ח בעיר אינאוה שבמחוז קאליש, לאביו רבי שלמה אב"ד לונטשיץ בעל חידושי 'אמרי שלמה' ודרשות 'דברי שלמה'.

עוד בילדותו נכרו בו כישרונות מצוינים, והיה נחשב בעירו לאחד ממעולי ובחירי התלמידים. לאחר שהצטיין בלמודו אצל גדולי התורה בעירו, ולא נמצא עוד מורה המתאים בשבילו, החליט אביו לשלחו לעיר הקודש ירושלים, ושם יוכל להתגדל בתורה על טהרת הקודש. היה זה בשנת תרל"ב, ומנחם נתן הצעיר היה אז בסך הכל בן י"ג שנים, אך התגדלותו בתורה הייתה חשובה מן הכל, ואביו ידע שהמקום המוכשר להתגדלות הבן הצעיר נמצא דווקא בירושלים, אצל סבו הדגול שהיה גם רבה של ירושלים ורשכבה"ג – מרוך ר' מאיר אויערבך זצ"ל בעל "אמרי בינה".

בית שכולו חסד

כשהגיע לפרקו התחתן ר' מנחם נתן עם הרבנית המשכלת והחסודה מרת צירל יאכט, שהייתה בת אחי זקנו הגאון רבי יהושע פאלק אויערבך, אבד"ק קליטשבה. היא עזרה על ידו ונשאה עמו בעול החיים הקשים בירושלים. יקירי רוח ועדיני לב היו ר' מנחם נתן וזוגתו, וסבלו את ייסורי ארץ ישראל בחשאי ובצניעות. למרות דוחקם ועניותם, היו מרבים בצדקה ובמעשי חסד. כל איש צר ומצוק ידע לפנות אל בית הרב אויערבך, ואף פעם לא שב ריקם. יחד עם זה היה ביתם בית ועד לחכמים וזקנים, וגם לעסקני הציבור והישוב, כפי שקיבל בירושה מסבו הדגול.

מידותיו הטובות

ורמ"נ היה בעל מידות תרומיות. מזגו הרך, שמחת רוחו וטוב לבו, היו לשם דבר. בטוב טעמו ונועם לקחו היה מצליח לקנות את נפשות שומעיו. גם תפלתו הייתה מיוחדת במינה, ובעברו לפני התיבה השתפכה נפשו ברכות ובנעימות, והלהיבה תפלתו את הלבבות.

כסא הרבנות

בשנת תרמ"ה נסמך להוראה מגדולי ישראל הגאון רבי ישראל יהושע טרונק זצ"ל הרב מקוטנא, וחתנו הגאון רבי חיים אלעזר וואקס זצ"ל הרב מקאליש. לאחר מכן, נתבקש מעיירות גדולות בפולין לשבת על כסא הרבנות, אבל אהבתו וחבתו לארץ הקודש לא נתנוהו לעזוב את ירושלים משאת רוחו ונפשו, והוא ישב באוהלה של תורה ועבודה.

בשנת תר"ס ביקר בניו יורק עם הגאון הרידב"ז, שם הציעו לפניו לייסד קהילה וישיבה ליוצאי אירופה, ורמ"נ ישמש כר"מ לבני פולין והרידב"ז לבני ליטא. אך למרות כל ההפצרות לא נעתר להם מפני חיבת ארץ הקודש שבליבו. וכך היה אומר: "לא אחליף ולא אמיר

בבית הסבא הגדול

ואכן, כשעלה מנחם נתן ירושלימה, קיבלו הסבא ר' מאיר אויערבך בשמחה, ודאג לכל צרכיו באופן שיוכל להגות בתורה בשקידה מבלי הפרעה. זכה מנחם נתן הקטן, שסבו הגדול – עם כל תפקידיו המסובכים והמטרדיים – השקיע בחינוכו בתורה ויראה, ודאג להאציל עליו מהדרו. ואכן ההשקעה עשתה פרי, והנער גדל על מבועי התורה ובמדות תרומיות. ביושבו על ברכי סבו, קיבל מנחם נתן מחכמת זקנו בניהול עניני הציבור בירושלים, שהיו קשים במיוחד. ואף גדולי הרבנים שהגיעו לבית הסבא היו משתעשעים בשיחות בדברי תורה גם עם נכדו הצעיר וניבאו לו גדולות ונצורות.

הרפז והטיט מעפר ארצנו בפלטרין של מלכים בחוץ לארץ". גם בארץ ישראל לא רצה לכתחילה לקבל רבנות, באומרו: "לא רציתי ללבוש גלימא דרבנן שאינה הולמת", ורק בשנת המלחמה העולמית, מפני הלהץ והדחק, נעתר לקבל עליו משרת רב ומו"צ בכסונת 'מזכרת משה' וסביבתה.

מבני ומיישבי הארץ

בתולדות התפתחות הישוב העברי בארץ ישראל נזכר שם הרמ"ג לברכה מרובה. יחד עם גדולי הת"ח והצדיקים שבירושלים, היה הרמ"ג מהמייסדים הראשונים של הרבה שכונות. הוא גם היה ממנהלי בית היתומים הגדול 'דיסקין'. בין היתר הוא היה קשור לישוב החרדי הראשון בארץ – בני ברק, לצידו של מורה דרכם של המתיישבים מרן הראי"ה (ראה בחוברת 'אור הברק' (יר"ל ע"י ארגון 'אור האורות') עמ' כח).

רבות ניתן לספר על מפעליו ותפקידיו הרבים בחיי הציבור בארץ. כך למשל כיהן כגבאי בבית הכנסת 'בית מאיר' ע"ש זקנו. הוא גם היה מהרבנים שתמכו בר' שלמה זלמן ריבלין זצ"ל לחיזוק המחלקה לחנוך נואמים צעירים משנת תרס"ב. במוסד זה התחנכו ילדים ובחורים בדרשנות, ע"מ שיוכלו בגדלותם לכהן בתור מגידי משרים בתורה ומוסר ומצות ישוב ארץ ישראל [מדרש שלמה/ עמ' כב].

ספריו וכתביו הרבים

בשנת תרנ"ד פרסם את ספרו הראשון 'זכות אבות' ו'ענף אבות' בהסכמת ראשי גאוני ירושלים מרן הגאון רבי שמואל סלנט זצ"ל ורבי יעקב שאול אלישר זצ"ל. את הספרים הללו, המהווים ביאור על מסכת אבות, כתב בתקופה שהיה חולה ונאסר עליו ע"י הרופאים להתעמק בעומקה של הלכה.

בשנותיו האחרונות יצאו לאור שלושת הכרכים מספרו 'אורח נאמן' על השו"ע. הכרך הרביעי נדפס מיד לאחר פטירתו. ספרים אלו זכו להסכמותיו של הראי"ה.

חמישים וארבעה חיבורים בכתב ידו עדיין לא יצאו לאור, ובהם: ביאורים על הש"ס, הזוהר, המדרשים, תנ"ך, שו"ת, דרשות, מוסר, הלכה, אגדה, ועוד. וכן עוד הערות על ספרים וחיידושים רבים בעניינים שונים. אמנם, חלק ממאמריו התפרסמו עוד בחייו ביחון הירושלמי 'שערי ציון'.

השקפתו הגאולית

כרוב גדולי ירושלים בשעתו, האמין רמ"ג בכך שקיבוץ הגלויות והפרחת הארץ הם צעדיה הראשונים של הגאולה. מתוך השקפה זו פעל והשתדל בבנין ירושלים, באמונתו כי בכך מחיש הוא את הגאולה. מתוך כך גם הצטרף לשורות תנועת 'המזרחי' בירושלים, שבראשו עמדו גדולי גאוני העיר, ובראשם זקן הרבנים הגאון ר' יוסף גרשון הורביץ זצ"ל, רבה של שכונת מאה שערים והישיבה.

את השקפתו הגאולית הוא ינק וקיבל מתלמידי הגר"א בירושלים, ובראשם הגה"צ רבי יוסף ריבלין זצ"ל, שרמ"ג העריצו בלב ונפש. גם סבו הגדול ר' מאיר אויערבאך זצ"ל, השפיע עליו הרבה באהבתו לארץ וההשתדלות בכניינה.

ידידות אמת עם מרן הראי"ה

רמ"ג היה מבאי ביתו של הרב קוק ומידידיו הטובים במשך עשרות שנים. "אהבה שאינה תלויה בדבר", היה מגדיר רמ"ג את הידידות ביניהם. הוא הלך בדרכו של הראי"ה, והיה משומעי תורתו ולקחו. כאשר עלה הראי"ה לכהן כרבה של ירושלים, ע"פ בקשת תושביה ורבניה, היה גם רמ"ג התום על כתב הרבנות שהוגש לראי"ה. הוא סבר כי רבנות ירושלים מתאימה דווקא לרב קוק, והיה מזכיר שכבר רבה הקודם של ירושלים – הגאון האדר"ת – אמר כך.

כאשר הוקמה הרבנות הראשית ע"י מרן הראי"ה, היה רמ"ג, יחד עם שאר גדולי ישראל, בין העוזרים והעושים במלאכה, ובלט בויעדותיה ובפעולותיה.

מבין בניו ובנותיו של הרמ"ג, נציין את בתו שנישאה לבנו הצעיר של ר' יוסף חיים זוננפלד זצ"ל, מרדכי אליהו זוננפלד. בת אחרת נשאה לר' אברהם ברנט, בנו של רבי זרח ברנט זצ"ל, שהיה מידידיו הקרובים של מרן הראי"ה.

בשבעות הבאים נספר בהרחבה על קשריו של הרמ"ג אויערבך עם מרן הראי"ה.

ישיבת "אורות אביב"

בדרום תל אביב

- ✓ תוכנית לימוד מתוכננת ומוגדרת, עם יעדים לימודיים לכל תלמיד ע"פ יכולתו.
- ✓ לימוד מעמיק ומקיף עם מעגלי חזרות.
- ✓ אווירה משפחתית חמה ואוהדת.

לפרטים: הרב אטינגר: 050-8822088 הרב יובל: 052-8119291

חדש בהוצאת 'אור האורות'!

אור הברק

פעילותו של מרן הראי"ה קוק ביסוד בני ברק, וקשריו עם מייסדה ונשיאה ר' יצחק גרשטנקורן זצ"ל

בחוברת זו מתוארת פעילותו של מרן הראי"ה קוק זצ"ל בייסודה של בני ברק, ומסכת קשריו עם מכוננה ומייסדה – ר' יצחק גרשטנקורן זצ"ל.

דרך המסמכים, העדויות והסיפורים, נרקמת תמונה מופלאה של מושבה ייחודית אשר אנשיה משלבים תורה ומלאכה, ועוסקים בעבודת האדמה מתוך חזון גאולת הארץ. כמו כן נחשפת הערצתם ואהבתם של המתיישבים למורה דרכם – מרן הראי"ה, אשר עזרתו המרובה מלווה את פועלם בחומר וברוח.

ספר

"הגאון הרב קוק היה למאור עיני ולמורה דרכי באמונה שלמה בהתקשרותנו לבני ברק בכל זמן ועידן.

בימים הכי קשים ונוראים, כשנסעתי לירושלים לשפוך את רוחי ונפשי לפני הכותל המערבי, לא חיסרתי אף פעם מלבקר בהיכל קדשו. ההתחזקות והעידוד שקיבלתי ממנו היו לי למרפא נפש. הייתי לבן בית אצל הרב קוק זצ"ל, ומקורב אליו בלב ונפש."

ר' יצחק גרשטנקורן זצ"ל,
זכרונותי על בני ברק

עלות החוברת 10 ₪ כולל דמי משלוח

התקשרו אלינו:

ארגון 'אור האורות' 0546-573-528

העלון יוצא לאור בסיוע 'דפרי שיר' – הדוכן שלך לספרי קודש ומוסיקה יהודית. להזמנות: 077-3220338
סניפים:
תחנה מרכזית י-ם.
אצ"ל 60 ר"ג.
איכילוב 8 פ"ת.

העלון יוצא לאור ע"י ארגון 'אור האורות' להפצת תורת הגה"צ הראי"ה קוק זיע"א

שאלות ותגובות ניתן לשלוח לכתובת: רח' הרב צבי יהודה 6 דירה 3 בת-ים, או בדוא"ל: reiyaa@gmail.com או להתקשר למספר: 0546-573-528

ניתן לקרוא את העלון גם באתר: www.yeshiva.org.il
ניתן לקבל את העלון במייל מדי שבוע

אור האורות

תרבות יהודית מקורית